

meroma več prislužiti, kakor pa bi bilo dotično novo, na-nj spadajoče breme za deželno blagajnico.

Ta poskušnja v manji meri mogla bi se poskusiti uže v svojem oskrbovanji ali jih deloma sprejme v svoje oskrbovanje.

Gospodarske izkušnje.

Črna redkev — zdravilo zoper kamen v mehurji.

Kakor piše časnik „Der Obstgarten“, šteje se na Francoskem sploh uživanje črne redkve za izvrstno zdravilo zoper kamen v mehurji, pa tudi sploh zoper boleznim mehurja in obisti. Pripoveduje se med drugim, da je maršal vojvoda Islyski, ko je bil poveljnik v Algieru, grozovite bolečine trpel za kamnom v mehurji. Ko mu vsa druga zdravila niso nič pomagala, poskusil je po danem mu svetu, uživati črno redkev in potem je v kratkem času popolnem ozdravil od te bolezni. Vsled tega dal je po svojem zdravniku dr. Philippe-u sestaviti obširno poročilo o ozdravljenji in poslati akademiji znanost v Pariz. Od onega časa izvedelo se je o več družih ozdravljenjih enakih bolnikov, med temi takih, katerim kopelji v toplicah Viehyskih poprej niso imele nikakoršnega vspeha.

Da zajci in drobnica ne ogledajo sadnega drevja,

priporoča se razun družih, uže dosti znanih pripomočkov tudi ta, da se ovčji gnoj razredi v vodi toliko, da se lahko dobro razmaže, s tem se debela sadnega drevja pomažejo in po tem se ga ne dotakne ne zajec ne ovca ali koza.

Mah odpraviti od sadnega drevja

priporoča „D. O.“ sledeči pripomoček. Z navadnega lesnega pepela skuha se srednje-močnega luga, temu se dodá na vsakih 10 litrov po $\frac{1}{4}$ kile karbolske kisline, vse skupaj se zavre in po tem s to tekočino s slamnato metlico pomažejo debela z mahom poraščena. V malo dneh mah odpade in se na tistem mestu ne prikaže več.

Gospodarske novice.

* *Po koliko cest imajo posamesne dežele v primeri svojega površja, videti je bilo v zadnji švicarski deželni razstavi. — Ona primera kaže sledečo podobo razvitka posameznih dežel:*

	kilometrov cest	
	na 1 km. □ površja	na 1000 prebivalcev
Belgija	0.83	4.9
Badenska	0.59	6.3
Francoska	0.50	8.4
Švica	0.32	5.0
Avstrija	0.18	1.8
Svedska	0.13	13.2

To kaže, kako malo cest imamo pri nas v primeri z drugimi deželami v veliko škodo vsakovrstnega pridelovanja in izrekoma pridelovanja kmetijskega.

* *C. k. viša šola za kmetijstvo na Dunaji.* Iz poročila tega zavoda za preteklo šolsko leto 1882/3 posnamemo sledeče: Vpisanih je bilo učencev 522, in to 262 za poljedelski, 260 pa za gozdarski oddelek, med prvimi bilo je 216 rednih, 46 pa izrednih, med drugimi pa 241 rednih in 19 izrednih učencev. Iz prejšnjega leta jih je prestopilo 332, na novo pa se jih je vpisalo 190 učencev. — Med vpisanimi učenci je 494 domačinov, ostali pa so tujci, po domovinstvu uvrsté se na po-

samesne dežele tako: iz Českega 120, z Moravskega 82, z Galicije 70, z Niževstrijskega 64, iz Oggerskega in Erdeljskega 41, iz Šleskega 23, s Hrvatskega in Slavonije 17, iz Gornjeavstrijskega 16, iz Koroškega 15, s Kranjskega 11, iz Štajarskega 9, iz Tirolskega 8, iz Bukovine 7, iz Goriškega 4, iz Dalmacije 3, z Istrije 2, z Solnograškega in Predarelskega po 1. Med tujci je: Nemcev 11, Rusov 8, Lahov 5, Rumunca 2, Francoz 1, Švicar 1. — Prvi državni izpit napravilo je 41 učencev, drugi izpit pa 18, izpit z diplomom prestalo je 13 učencev.

Slovenska Matica.

XIX. občni zbor Matice Slovenske

5. dan decembra 1883.

(Dalje in konec.)

Predsednik Grasselli predlaga, da zbor v znamenje sožalovanja za umršimi družabniki ustane. (Se zgodi.)

Prof. Pleteršnik stavi predlog, da, ker je grof Harrach naklonil „Matici“ tako znamenito darilo z namenom, da se pospešuje vzajemnost in zblíževanje med Čehi in Slovenci, ker so se člani slovenske deputacije za svojega bivanja v Pragi preverili, da je gospod grof Harrach nam Slovencem posebno dobrohoten: da se imenuje častnim članom „Matice Slovenske“.

Predlog se enoglasno in z navdušenimi živio-klici vzprejme in predsednik Grasselli pripomni, da bode to imenovanje takoj brzojavno naznanil.

Kot 3. točka je na dnevnem redu poročilo blagajnika. Blagajnik Vilhar prečita računski sklep za l. 1882. in proračun za l. 1884. Slednjemu povzamemo naslednje podatke: Dohodki: obresti od vrednostnih papirjev 403 gold., od naložene gotovine 20 gold., čisti dohodki Matičinih hiš 1600 gold., letnina društvenikov 2080 gold., skupilo za knjige, ki se morda prodajo, 300 gold., vkup 4403 gold. Stroški: Upravni stroški 900 gld., vezanje knjig 200 gld., razni izdatki 100 gld., vkup 1200 gld. Tedaj bi preostajalo za poravnanje zastalnih tiskarskih računov in za izdavanje knjig 3203 gld.

V debati, pričeti o blagajnikovem poročilu, oglasi se prvi dr. Ivan Tavčar ter opozarja na nedostatek, da se za leto 1883. račun ni položil in da se isto tako ni predložil izkaz društvenega premoženja. Na dani podlagi ni moči presojeti proračun za 1884. leto in ker se čuje, da se je načela glavica, predlaga, da se meseca januarija skliče izreden občni zbor, kateremu se predloži račun za l. 1883. in izkaz vsega Matičinega imetka. S tem predlogom pa da ne izreka nezaupnice ne odboru, še manj pa velezaslužnemu društvenemu blagajniku.

Ko je blagajnik Vilhar opazil, da proti temu predlogu nima čisto nič in je prof. Raič stavil par vprašanj, oglasi se odbornik Robič ter konstatuje, da se je glavica v istini načela, a ne še le letos, temveč uže leta 1874. Govornik povdarja, da je bil uže davno za to, da se „Matici“ povrne prabljená glavica in naglaša, da ima vse dotične akte pri rokah v pojasnilo.

Predsednik Grasselli omenja, da tudi on nima nič proti predlogu Tavčarjevemu in razlaga, da ni nikake ovire, uže danes sklepati o proračunu za l. 1884., ki se na račun za l. 1883. v nobeni točki ne opira. Da je „Matica“ več potrošila, nego je imela na razpolaganje, to je skeleča rana uže skozi več let. Poudarjalo se je, da mora „Matica“ priskrbeti potrebnih šolskih knjig. To je storila ter v ta namen izdala več 1000 gld. Sreča,

da se je našel zasoben podjetnik, ki je prevzel izdavanje šolskih knjig, sicer bi „Matica“ še globeje zagazila. Ker je treba glavnico povrniti, ni boljšega sredstva, nego da se vzprejme 7. točka dnevnega reda in poviša letnina, ker se izdavanje knjig krčiti ne dá in bi tudi koristno ne bilo.

Dr. Tavčar meni, da po tem, kar se je navajalo, je njegovega predloga potreba očitna. Skliče naj se izredni občni zbor, kateremu se predloži račun za 1883. leto, bilanca vsega premoženja in morebiti tudi amortizacijski načrt gledé porabljene glavnice. Občni zbor utegne tudi skleniti, da se primanjkljaj, oziroma porabljena glavnica odpiše.

Ker bode o dr. Tavčarja predlogu glasovati pri poznejših točkah, nadaljuje se dnevni red in prof. Levec poroča v dodatek k blagajnikovemu poročilu o Tomšičevi ustanovi.

Odbor za Antona Tomšiča spomenik nabral je do 6. januarija 1872. l. vsega skup 1721 gold. 50 kr. ter v svoji seji 7. januarija 1872. sklenil:

1. postaviti pokoj. Tomšiču na grobu spomenik;

2. ostale novce pa založiti za duševni spomenik Tomšičev: na njegovo ime osnovati ustanovo, kateri bi bil namen „podpirati slovensko literaturo ali žurnalistiko“.

Z novci, katere je oskrboval pokojni notar Rapoc, poravnali so se pogrebni stroški in nekateri drugi zastanki pokojnega Tomšiča, skupaj 145 gold. 86 kr.; postavil se je l. 1875. lep spomenik za okolo 600 gold. in naročila se je pri slikarji Franketu slika pokojnega Tomšiča za 60 gld. ter plačevali stroški za oskrbovanje Tomšičevega groba.

Dné 31. maja 1881. l. sklenili so odborniki potom okrožnice, da se nekoliko nabranih novcev izroči čitalnici mariborski pod tem pogojem, da na vse čase oskrbuje Tomšičev grob, ostali znesek pa se pošlje Matici Slovenski, da zvrši odborov sklep z dné 7. januarja 1872. leta (glej zgoraj).

Vsled smrti odbornikov notarja Rapoca in dr. Kocelija imenovalo je c. kr. sodišče za levi breg Drave z odlokom od 1. maja 1883. leta št. 4981 gosp. dr. Sernca pooblaščenec bivšega odbora za Tomšičev spomenik, izročilo mu vso imovino ter naložilo zvršiti odborove sklepe.

Dr. Sernec je ta nalog izvršil s čudovito hitrostjo ter odštel čitalnici mariborski 508 gold. 42 kr., dné 28. 1883. pa poslal Matici Slovenski (v gotovini 268 gold. 60 kr., hranilno knjigo mariborske hranilnice št. 16.593 za 88 gold. 51 kr. in hranilno knjigo šoštanjске posojilnice št. 145 za 885 gold. 66 kr.) skupaj 1242 gold. 77 krajc.

Matičin odbor do zdaj še ni ukrepal o tem, kako naj se porabijo ti novci. Porabili se bodo gotovo v tisti namen, v katerega so darovani.

Sklenil je za zdaj samo te novce naložiti na posebno vinkulirano knjigo ter o „Anton Tomšičevi ustanovi“ voditi poseben račun.

Konečno prosim: slavni občni zbor vzemi to moje poročilo blagovoljno na znanje ter predlagam:

I. Slavni občni zbor „Matice Slovenske“ izreci vsem darovalcem in bivšemu odboru za Tomšičev spomenik na domoljubnem daru presrčno hvalo.

II. Slavni občni zbor naloži matičinemu odboru, da se pismeno zahvali še posebej gospodu advokatu dr. Janku Sernecu v Mariboru za to, ker je sklepe bivšega odbora za Tomšičev spomenik tako hitro in točno izvršil ter „Matici“ naši pomagal do prelepe „Tomšičeve ustanove“.

Za pregledovalce računov volijo se potem per acclamationem gg. Josip Pfeifer, Drag. Žagar in dr. J. Starè.

Pričela se je potem dolgotrajna debata, katere so se udeležili gg.: Hribar, Senekovič, dr. Tavčar, Vilhar, Kersnik, Grasselli, Svetec, Levec, Gutmann in Trstenjak, o kateri pa ne bomo obširneje poročali, ker pride vse še enkrat pri izrednem občnem zboru v generalni debati na vrsto. Naposled je namreč po dvakratnem glasovanju obveljal dr. Tavčarja predlog, točki 7. in 8. preložite se na dnevni red izrednega občnega zboru, ki se skliče tekom meseca januarija. O volitvi odbornikov smo uže poročali.

Šolske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Za gosp. Lapajnetom oglašil se je za besedo g. Gaberšček iz Štajarskega. Prav žal nam je, da nam brani prostor in čas, priobčiti ves njegov govor. Prikipil se nam je ta gospod uže pri lanskem zborovanju zaradi svojega zrelega in previdnega postopanja. On ne išče vspeha in napredka v črki postave, ampak pri učiteljih, ker je dobro djal: „Učitelj naj bo mož za šolo; glavna reč je na njem.“ *) „Gledé 6- ali 8letne dolžnosti šolskega obiskovanja opira se tudi on na pedagogično pravilo: da je za otroke bolje malo, pa dobro, kakor mnogo, pa slabo. Za izgled navaja Saksonsko, še bolj pa Norvegijo. V prvi državi je po večem le poldnevni poduk, in vendar je tam ljudstvo omikano in premožno. Na Norveškem je učni čas še bolj omejen, pa vendar zna vsaki, star ali mlad, možak ali ženska, brati in pisati; stariši sami ponavljajo z otroci šolske uke. Tedaj ne v 6- ali 8letni šolski dolžnosti leži po besedah gosp. govornika zaklad ali vspeh napredovanja, ampak v tem, kako in koliko dela šola za praktično djansko življenje. In ravno tu vidi on pomanjkljivost, ker nismo dozdej nekako imeli mosta, ki pelje iz šole v dejansko življenje; ta prehod si moramo narediti s snovanjem nadaljevanjskih šol, knjižnic in s preuredbo učnih črtežev. Deželni šolski svéti naj bi vzeli to reč v roke; toraj nasvetuje resolucijo: „Odbor slov. učiteljskega društva naj sestavi nekako spomenico (memorandum) na deželni šolski svet, v kateri se izrečejo želje slovenskega učiteljstva gledé izpremene učnih črtežev.“

Gosp. Močnik, na katerega sme zaradi njegovih mnogostranskih véd slovensko učiteljstvo ponosno biti, da ga (akoravno žali, zaradi bolehnosti uže vpokojenega) šteje v svojih vrstah, se oglasi zdaj k besedi. On pravi, da uže zdavnej ni čul o šolstvu tako pametnega govora, kakor ravnokar iz ust gosp. Gaberščeka. Tudi on kaže na izomiko Norvegije, kar je ta država dovolj jasno spričala s svojo ljudsko šolo na dunajski svetovni razstavi. Kot izgled šolstva navaja gospod govornik tudi Würtenberško, še bolj pa Islandijo. Tam gori zaradi podnebnih razmer celó nimajo šol; a prosto ljudstvo čita in ume grške in rimske klasike. Toraj se strinja z nasveti gosp. predgovornika.

Zbor konečno sklene, naj se predlogi gg. Lapajnetu in Gaberščeka izročita odboru, da ju dalje prevdarja in po primerni, postavnici pota izvršuje.

*) Zelo enako govoril je že tudi l. 1868 dne 15 sept. v 1. glavnem zboru kranjskih učiteljev gosp. Jos. Levičnik. Glej „Novice“ l. 1868, list 39, str. 312.